

De Nederlandse bouw

De Nederlandse bouwnijverheid heeft een sterke periode achter de rug en de economische vooruitzichten blijven gunstig. Maar er is ook een keerzijde, want op een aantal punten loopt de bouw tegen grenzen aan. Ondernemers kunnen het werk niet aan door schaarste aan personeel en materieel en vanwege de grotere vraag naar bouwmaterialen nemen ook de inkooprijzen toe. In combinatie met de hogere lonen zet dit de marges onder druk. Dit pleit voor meer efficiency en strategische keuzes.

Verwachtingen in de bouw

Omzet en winst

De positieve economische omstandigheden zorgen ervoor dat bouwondernemers met vertrouwen naar het komende jaar kijken. Ze gaan uit van een omzetgroei van maar liefst 14,8%, versus 8,8% een jaar eerder. Daarmee denkt de bouw het beter te doen dan het mkb als geheel (+10,6%).

De winstverwachting is eveneens positief, maar blijft achter bij de omzetprognose. Bouwers rekenen voor 2019 op een winstgroei van 7,1%, waar ze een jaar eerder nog uitgingen van 6,2%. Dit ligt lager dan het mkb-gemiddelde van 9,3%.

Kosten

De personeelskosten zullen in de bouw in het komende jaar naar schatting relatief sterk stijgen: met 7,7%, versus 2,5% een jaar eerder. Dit ligt ruim boven de mkb-prognose van 5%. Erik van Engelen van Techniek Nederland, de ondernemersorganisatie voor de technieksector: "In de installatiebranche is het tekort aan technici groot. Dit belooft al ongeveer 20.000 man. De lonen lopen op door de

arbeidskrachte, maar ook door de toename van werk. In een aantal gevallen blijkt het lastig om de totale kostenstijging van personeel en materialen door te berekenen aan de klant."

Bouwondernemers verwachten dat de inkoopwaarde met bijna 2% zal toenemen, versus een stijging van 3,5% voor het mkb. Volgens Nathalie van Dalen van Bouwend Nederland calculeren bouwers de snelle kostenstijging nog onvoldoende in en is het lastig deze door te berekenen aan klanten. "Er wordt nog vaak gewerkt met contracten die in de crisistijd, en dus onder heel andere omstandigheden en tegen andere voorwaarden, zijn afgesloten. Bouwbedrijven kunnen tussentijdse kostenstijgingen zelden doorberekenen aan opdrachtgevers.

De marges in de bouw staan daardoor enorm onder druk. Daarnaast zijn de levertijden van sommige producten ook echt een heikel punt. In een sector waar we veel met 'just in time'-leveringen werken – simpelweg omdat er op de krappe bouwplaatsen niet veel ruimte voor materialenopslag is, én omdat

sommige materialen van bouwplaatsen gestolen worden – zorgt dat voor een extra uitdaging."

Kansen en bedreigingen

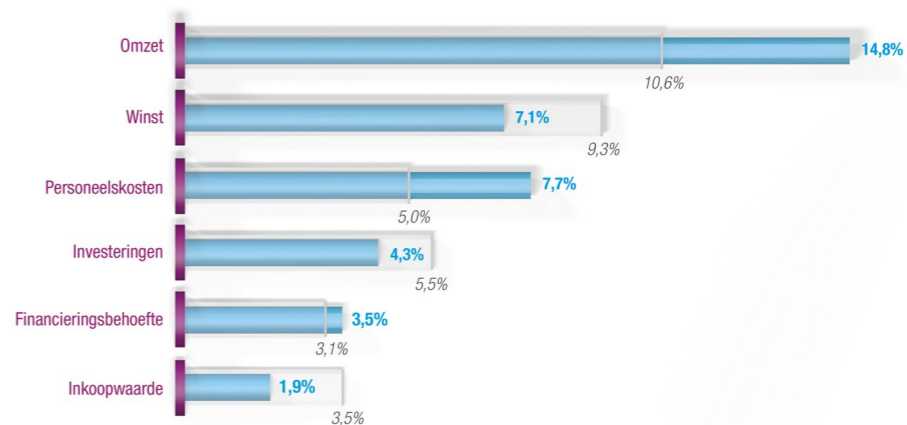
De belangrijkste bedreiging blijft met afstand het nijpende tekort aan vakkundig personeel (genoemd door 58,3% van de bouwers). Volgens het CBS stonden er aan het einde van het tweede kwartaal van 2018 in de bouw 16.300 vacatures open, bijna het grootste aantal in de afgelopen tien jaar. "Het probleem raakt de hele bouw, maar vooral kleinere bedrijven hebben er last van", zegt Van Dalen. "Zij kunnen personeel moeilijk binden en zijn nogal eens aangewezen op bemiddelingsbureaus, die reageren met hogere kosten en salariseisen. Tegenover het gebrek aan mensen en tijd staan heel veel regelwerk en overvolle orderportefeuilles met tien maanden doorlooptijd. Dit alles zet marges en ruimte voor innovatie onder druk."

Toch zijn er zeker kansen, vindt Van Engelen. "De energietransitie brengt veel werk voor installateurs met zich mee. Ook voor de ontwikkeling van smart buildings, de versterking van de digitale infrastructuur en innovatieve oplossingen

Financiële verwachtingen van bouwondernemers

(Komende 12 maanden)

- Percentage bouw
- Mkb-gemiddelde

voor de zorg is de installatiebranche onmisbaar. Om de ambities waar te maken, is wel een forse stijging van de productiviteit nodig. Dit kan door verregaande digitalisering van de hele bedrijfskolom."

Ook Van Dalen ziet mogelijkheden. "Het is belangrijk om te sturen op efficiency door de faalkosten te beperken en goede afspraken te maken met opdrachtgevers. Maar ook duurzaamheid, digitalisering, en ketensamenwerking bieden kansen. Bedrijven die strategische keuzes kunnen maken, hebben een voorsprong." De bouwondernemers in het SRA-onderzoek delen deze visie. Zij zien efficiënter werken als de belangrijkste kans, samen met het strategisch aanpassingsvermogen van de onderneming (beide 44%).

KPI's

De omzet per fte (83,3%) en het aantal gewerkte uren (75%) zijn voor bouwbedrijven met afstand de belangrijkste kritische succesfactoren. Met 58,3% is ook ingehuurd personeel als percentage van de omzet belangrijke stuurinformatie, al is de rol hiervan weer iets minder groot dan een jaar geleden.

Gezondheid en financiering

Kredietwaardigheid

De financiële positie van bouwbedrijven is sterker geworden en het aantal faillissementen neemt af. In de eerste drie kwartalen van 2018 zijn volgens het CBS 2018 faillissementen uitgesproken in de bouw. Een jaar eerder waren dat er in dezelfde periode 255; een daling van bijna 15%. Uit de analyse van SRA-BiZ blijkt dat het percentage bouwbedrijven dat aan al de financiële verplichtingen kan voldoen (een PD-rating lager dan 1) licht is gestegen, van 80% in 2016 naar 80,3% in 2017. Dit is min of meer in lijn met het mkb-gemiddelde (80,1%).

Investerings

Het investeringssaldo (de investeringen in vaste activa minus het desinvesteringssaldo) is in 2017 toegenomen ten opzichte van het jaar ervoor. Ten opzichte van de omzet steeg het investeringssaldo in de bouw van 1,2% in 2016 naar 1,5% vorig jaar. Bouwondernemers verwachten dat de investeringen met 4,3% zullen toenemen (versus +4,7%

een jaar eerder). Daarmee blijft de branche licht achter bij het mkb-gemiddelde: +5,5%.

Financiering

In de Financieringsmonitor 2017-2 van Panteia valt op dat financieringsaanvragen van bouwbedrijven minder dan gemiddeld worden toegekend. Afwijzingen en/of zeer gedeeltelijke toewijzingen komen nog steeds veelvuldig voor. Deels komt dit doordat de branche relatief veel microbedrijven bevat.

Uit de SRA-BiZ-analyse komt naar voren dat bouwbedrijven in de komende maanden waarschijnlijk sterker een beroep zullen doen op externe financiering (+3,5%). De financieringsbehoefte voor het mkb als geheel neemt naar verwachting met 3,1% toe.